

ANTONI CASTEL

Taules en el duel de potències

El primer assalt de la confrontació entre els Estats Units i la Xina ha acabat en taules. El president Jiang Zemin ha alliberat els vint-i-quatre membres de la tripulació de l'avió espia EP3, però s'ha negat a tornar l'aparell, que es troba a un aeroport de l'illa de Hainan des de l'1 d'abril. Un alliberament que s'ha fet sense que George W. Bush hagi demanat disculpes per la mort del pilot xinès, com demanava Zemin.

Les mesures han permès un respir, han apaivagat la tensió, però les diferències entre les dues potències són tan importants que és molt probable que en uns mesos torni a haver-hi una enganxada. El motiu principal és que la Xina contesta la presència hegemònica dels Estats Units al Pacífic asiàtic. Durant la guerra freda, els dirigents xinesos estaven més preocupats per l'expansió de la Unió Soviètica que per "l'imperialisme nord-americà". Una vegada deslliurats de l'ombra dels soviètics, els xinesos es van distanciar de la política exterior de Washington en considerar que el seu pes econòmic i demogràfic els permetia aspirar a convertir-se en la potència d'Àsia de l'est. Una pretensió que naturalment contesten els nord-americans, que argumenten que tenen compromisos amb els seus aliats (el Japó, Taiwan, Corea del Sud, Tailàndia) a una regió de gran importància geoestratègica i comercial.

La peça principal de la discòrdia és Taiwan, l'illa rebel a la qual els Estats Units ven armament. Recuperats Hong Kong i Macau, la Xina considera que és hora que Taiwan torni a la casa materna que va abandonar el 1949. Una proposta que desagrada als dirigents taiwanesos, temptats per una independència que saben que Pequín no toleraria ni Washington avalaria. I també, per damunt d'un desig d'afirmació nacional, es troben els negocis amb el continent, vitals per una illa de creixement imparable.

En discutir la supremacia nord-americana a la regió, la Xina es guanya l'ad-

miració dels països amb comptes pendents amb Washington. En el recent periple per Llatinoamèrica, Zemin va ser elogiat pels dos presidents més contestataris als ulls de la diplomàcia de Washington, el cubà Fidel Castro i el veneçolà Hugo Chávez. I els dos van escoltar amb atenció quan Zemin va dir que calia construir un nou ordre internacional, en el qual es promogués la multipolrització.

“Zemin actua amb astúcia, a llarg plaç. No pot desafiar els Estats Units, que són massa forts, però sí demostrar que la Xina no li és servil, que mil dos-cents milions d'habitants són molts habitants”

En temps de manca de referents, la Xina postula ser el far que guia els països que rebutgen l'hegemonia nord-americana de la postguerra freda. No es tracta de refer la Tricontinental de fa quaranta anys ni de ressuscitar l'esperit vindicatiu del Moviment dels països no alineats, pels quals la Xina de Mao no va demostrar molt entusiasme perquè els creia dominats per l'adversari soviètic. Es tracta més aviat de consolidar un front format pels països situats al marge de l'ordre establert per Occident. En aquesta categoria, de pàries, s'inclouen

països amb règims tan diferents ideològicament com Cuba, Veneçuela, l'Iraq, Líbia, l'Iran i la Xina.

De l'incident, com passa sovint, n'han sortit enfortits els dos estadistes. Bush ha demostrat que no cal saber de política internacional per actuar amb prudència i fermesa, dues qualitats que s'exigeixen al president de la primera potència. El mèrit de Bush és reconèixer les seves carències i rodejar-se d'un bon equip (Colin Powell, Condoleezza Rice) per superar-les. I Rice i Powell, que en saben molt, de diplomàcia, hauran explicat a Bush que no pot estar a males amb la Xina, perquè pot desestabilitzar la regió si, per exemple, s'apropa a Corea del Nord o pressiona, de nou, Taiwan.

Zemin actua amb astúcia, a llarg plaç. No pot desafiar els Estats Units, que són massa forts, però sí demostrar que la Xina no li és servil, que mil dos-cents milions d'habitants són molts habitants. Una política valorada pels sectors més nacionalistes de l'exèrcit i el partit, als quals ha de tenir contents amb vista al congrés comunista de l'any vinent.

En la resolució de la minicrisi també hi han intervingut els diners. Encara que un sector del Partit Republicà defensa la mà dura envers la Xina, els empresaris i financers no volen que s'hostilitzi un mercat en creixement, necessitat de productes nord-americans. Unes relacions comercials que també satisfan els xinesos, que exporten als Estats Units un terç de les seves mercaderies.

Els interessos comercials i el pes estratègic de la Xina ja van ser decisius en anteriors crisis. Arran de la matança de Tiananmen, ara farà dotze anys, el pare de Bush va prometre que aïllaria els xinesos, una mesura que gairebé no va afectar els intercanvis econòmics. Al cap d'uns anys, les relacions es van normalitzar perquè es prefereix una Xina estable, amb un partit únic i sense llibertat d'expressió, que no pas una Xina caòtica.